

*Döyüşən sətirlər*

# Sükuta əbədi təsəlli

*70-ci illər Azərbaycan poeziyasında özünəməxsus bədii təfəkkürü, hadisə və predmetlərə yanaşma tərzini seçildi, yeni bədii təsvir vasitələri ilə xarakterik olan şeirləri ilə poetik cərəyan yaradanlardan biri kimi sevildi İsa İsmayilzadə.*

*Uşaqlığı, yeniyetməliyi Böyük Vətən müharibəsinin sıxıntılarıyla keçən istedadlı şairin şeirləri o illərin poetik təsvirini sanki, həm də duyğusallıqla ifadə edilmiş təsviri. "Kəndimiz davadan uzaq olsa da, Dava kəndimizin içindən keçib", - misraları müharibə kəlməsinin ifadə etdiyi məzmunu tam ifadə edir - müharibə ağrı-acıdı, müharibə ölüm-itimdi, müharibə "qara kağız"dı, müharibə yollardan üzülməyən baxışlardı, ... İsa İsmayilzadə bunları şeirin imkanları həddində böyük vətəndaş ağrı-acısıyla ifadə edib...*

*Müharibədə toyların necə olduğunu İsa İsmayilzadənin şeiri deyir. Milli mentalitetin poetik ifadəsidir bu şeir. Toy şadlıq, şadvanlıqdı. Kəndə "qara kağız" gəlib, o şadlıq, şadvanlıq anaların ağularından, uşaqların yetimliyindən "utanır", belə demək mümkündürsə, "səsini udur".*

*Bu şeirlərin "Azərbaycan Ordusu" qəzetinin oxucuları üçün də düşündürücü olacağını güman edirik.*



"Azərbaycan Ordusu"

## Güllər demədi

Getdilər... Getdilər fit çala-çala, getdilər atları çimzirməyə - bizi aparmadılar. Qulançar yığmağa, moruq dərməyə bizi aparmadılar.

Yalvarıb-yaxarıb dil tökəndə biz Onlar üstümüze od ələdilər, qışqırıb-təpinib hədələdilər: "Hələ uşaqsınız nə yaşınız var..."

Bir gün xəbər gəldi: dava başlanıb... Onlar əsgəriyə çağırıldılar, nə tütək çaldılar, nə fit çaldılar, fikirlid oldular, ağır oldular...

Yola salanlara qoşulanda biz yalvarıb-yaxarıb dil tökdük onlar: "Qayıdın... qayıdın, geri qayıdın, qayıdın atları çimzirməyə, qulançar yığmağa, moruq dərməyə..."

Biz getdik atları çimzirməyə, qulançar yığmağa, moruq yeməyə. Düşüb arxamızca gəldi uşaqlar, dilimiz gəlmədi bir söz deməyə...

Onların yoxluğu düşdü araya, oyunlar, məclislər qaldı yarımçıq. Toylar da seyrəldi, toyxanalar da, aşıq da havanı çaldı yarımçıq.

Kəndimiz yamanca uralanmışdı, yaman korun-korun yanırıdı ocaq. Bir ağzıgöyçək də qaralanmışdı; "Deyəsən gedənlər qayıtmayacaq..."

Mərmilər, güllələr fit çala-çala cuvar Cavad kimi qovdu onları. Kətmən vura-vura, ot çala-çala baxdıq yollara...

Getdilər, getdilər Berlində sarı, getdilər... getdilər ölümə sarı... Qəlpələr demədi, geri qayıdın, lülələr demədi: geri qayıdın, güllələr demədi geri qayıdın, hələ uşaqsınız, nə yaşınız var...

## Heykəl yetim qaldı

Son gecə... Son nəfəs... Sonuncu görüş... İntizar baxışlar sorğu-suallı. İlişdi hardasa, qaldı hardasa, Qırıldı ananın sinqin xəyalı. Yumdu gözlərini...

Elə bu dəmdə Ehmalca-ehmalca qapını açdı, Gəldi heykəl oğlu hərbi geyimdə. Düşüb pyedestaldan... gəldi yanına, Öpdü gözlərindən, ağ saçlarından.

Ananın kədərli titrək əlləri Gəzdi qarış-qarış... Toxundu oğlunun soyuq alınına, Soyuq sinəsinə, tunc paqonuna...

Heykəl nəfəs aldı... köks ötürdü o. Çıxardı əynindən tunc paltarını... İstədi bir kəlmə söz desin ana - Saxlaya bilmədi göz yaşlarını Uzaq bir mənzilə yol gedirdi o...

Heykəl ağlayırdı... ana susurdu... Dünya da susurdu... Sonsuz bir sükut. Bir tabut qalxırdı Yer kürəsindən - Heykəlin çiyində gedirdi tabut...

Heykəl yetim qaldı... anasız qaldı... O gecə... o gecə səhərə kimi Heykəl yuxu gördü - Dilindən düşmədi ananın adı...

## Səssiz toylar

Mən təzəcə dil açmışdım... o yanda İnilədi, gümləndi balaban. Kəndimizin səssiz-küysüz toyunda Həzin-həzin yenə dindi balaban.

Divardakı telli saz da o gecə Köynəyini tənbel-tənbel çıxardı. Aşıq Sadıq köks ötürdü gizlicə, Qəhərləndi, bir bayatı çağırırdı...

Yavaş-yavaş əriyirdi kölgətek "Otuzluğun" öləziyən işığı. Döyüşlərdən nigarandı, nigaran - Yorğun gözlər zillənsə də aşığa.

Yavaş-yavaş dilə gəldi qarmon da, Dəf çubuğu enib-qalxdı astaca. Ağbırçəklər durub əli qoynunda, Nisgilini gözlərində gizlədib - Üzündəki qırıqları kim açar?..

"Qara kağız" yol gəlirdi uzaqdan, Astananı kəsdirəcək yenə də. Burda səssiz toy çalınır bayaqdan, Ev ziyəsi fikirlidir dünəndən.

Bir səs gəldi: "Güləşəngi" çalınsın. Topal Həsən yaxasını açaraq, Dövrə vurub ortalıqda qalmışdı. Bir səs gəldi: "Asta çalın, ay uşaq..." Yenə kimse qara xəbər almışdı...

"Bəy" atası vurnuxurdu o yanda, Ürəyinə nəse damdı, pərt oldu... Səssiz toylar yada düşdü... Bir anda Səssizlikdən qulaqlarım tutuldu.

## Böyüdülmüş şəkillər

Evə gəldi oğulların nənələri, anaları. Sandıqlara əl atdılar - Ələk-vələk elədilər. Taxçalara, boğçalara əl atdılar - Ələk-vələk elədilər... Yaddaşlara əl atdılar - Ələk-vələk elədilər... Fərmaşlara əl atdılar, Yaddaşlara əl atdılar - Ələk-vələk elədilər...

O yadigar müştüyə bax - Həsərət kimi sapsarıdır. Babalardan qalıb bəlkə... O yadigar kağıza bax - Qat yerindən şırım-şırım, Göz yaşından ləkə-ləkə...

O yadigar saata bax - "Qara kağız" gələn gündən Qurulmayıb, yatır hələ, Yatasıdır illərlə... O illərin şəkilləri Yavaş-yavaş çıxdı üzə. Şəkil-qardaş, şəkil-ata, şəkil-baba

Analarla, nənələrlə Dayandılar göz-gözə... "Şəkil-qardaş, Bir zamanlar oğul toyu Bu dağları silkələdi - Guppultunu eşitmədin..."

"Şəkil-ata, Nəvə əli bağcanızda Çıtraq-çıtraq budaqları silkələdi - Tappılıtını eşitmədin..."

"Şəkil-baba, 30 ildir 21 yaşındasan - Heç bu yaşda baba olar? - İnanmayırsan bu el-oba..."

Toz basmışdı, qat kəsmişdi şəkilləri. Qat kəsmişdi baxışları, yanaqları, kəkilləri...

Şırım-şırım şırımlanan Alınlarda vaxt qırışı, Yanaqlarda, baxışlarda Vaxt qırışı... Elə bil ki, bu illəri Özlərinin yerinə yaşamışdı şəkilləri; Şəkil-ata yaşamışdı Oğul toyu həsrətində, Şəkil-qardaş yaşamışdı Bacı səsi həsrətində, Şəkil-baba yaşamışdı Nəvə boyu həsrətində. Elə bil ki, Yaşamışdı, yaşamışdı, Yaşa dolub qocalmışdı şəkillər, Yuxu kimi gəlib-keçən illərdən Şırımları, qırıqları "Bac" almışdı şəkillər...